КЎЧМАС МУЛК ВА УНИ МОЛ-МУЛК СОЛИҒИГА ТОРТИЛИШИ АУДИТИНИ ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР АСОСИДА ЎТКАЗИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ МАСАЛАЛАРИ

К.Б.Уразов СамИСИ проф.
Абдухонов Ғ.Ў. СамИСИ магистрант

Аннотация. Кўчмас мулк ва уни мол-мулк солиғига тортилиши аудитини халқаро стандартлар асосида ўтказишнинг илмий-назарий масалалари тадқиқ қилинган.

Калит сўзлар: Кўчмас мулк, мол-мулк солиғиги, халқаро стандартлар, бухгалтерия ҳисоби, давлат бюжети,солиқ кодекси.

Абстрактный. Исследованы научно-теоретические вопросы проверки недвижимости и налога на имущество на основе международных стандартов.

Ключевые слова: недвижимость, налог на имущество, международные стандарты, бухгалтерский учет, государственный бюджет, налоговый кодекс.

Abstract. Scientific-theoretical issues of real estate and property tax audit based on international standards have been researched.

Key words: Real estate, property tax, international standards, accounting, state budget, tax code.

Мамлакатимизни иқтисодиётни исчил ривожлантришда солиқ тушмларнинг ўрни беқиёсдир. Солиқ тушмлари мамлакат бюджетни асосий қисмни ташкил этмоқда Ўзбекистонда кўчмас мулкни баҳолаш, бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш ва амалиётга МҲХСларини қўллаш, кўчмас мулк объектларини солиққа тортишни такомиллаштириш муҳимлигини белгилайди. Кўчмас мулк объектларини баҳолашда бозор қийматига яқин бўлган кадастр қийматини ҳисоблашнинг аниқ методикаси ишлаб чиқилмаганлиги, солиққа тортиладиган кўчмас мулк объектларининг рўйхати тўлиқ шаклланмаганлиги, уларнинг молиявий ҳисобини ташкил этишда МҲХСлар амалиётда тўлиқ қўлланилмаётганлиги долзарб масала ҳисобланади.

Давлат кучли ижтимоий-сиёсий тадбирларни амалга ошириш учун пенсионерлар, талабалар, кўп болали оналар ва бошқаларни маблағ билан таъминлаш зарурлигини англаб, айрим чекланган товарлар баҳосидаги фарқни бюджет ҳисобидан қоплайди ва ундан ташқари маҳаллаларда ижтимоий ҳимояга муҳтож кам таъминланганларга моддий ёрдамлар кўрсатади. Шу билан бирга, давлат жамият аъзолари осойишталигини сақлаш мақсадида ўзининг мудофаа қобилиятини сақлаб ва мустаҳкамлаб туришга ҳам маблағлар сарфлайди, қолаверса, давлат фуқаролар хавфсизлигини сақлаш, мамлакатда тартиб-интизом ўрнатиш, уни бошқариш функцияларини бажариш учун ҳам кўплаб маблағ йўналтиришга мажбурдир. Бундай ҳаражатларни амалга оширишнинг мажбурийлиги улар учун манба бўлган солиқларни объектив зарур қилиб қўяди.

Ўзбекистон Республикаси давлат бюджети даромадларининг асосий кўрсаткичлари куйидаги 1-жадвалда келтирилди..

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси давлат бюджети даромадларининг асосий кўрсаткичлари 2022-2023 31-март холатига ***(млрд сўмда)*[1]**

№	Солиқ турлари	2022 йил март холатига тушми	2023 йил март холатига тушми	Улуши (фойизда)	Ўсиш сурати
1	Бевосита солиқлар	15 140	16700	44.1	110
2	Билвосита солиқлар	10952	11754	31	107
3	Ресурс тўловлари ва мол-мулк солиғи	5956	6491	17.1	109
4	Давлат божи ва жарималар	888	1041	2.7	117
5	Бошқа солиқлар ва йиғимлар	1559	1891	5	121
	Бюджет тушмлари жами	**34495**	**37877**	**100**	**109.8**

Бу жадвалда кўршмиз мумкинки давлат бюджетига мол-мулк солиқи 2023-йил 31 март қолатига 2022-йил 31 март холатига қараганда ўсиш булган бундан ташқари бизни бюджетимизга енг катта тушум бу бевосита солиқлар туридан келиб тушади бевосита солиқлар жами улиш 44% ни ташкил қилади.

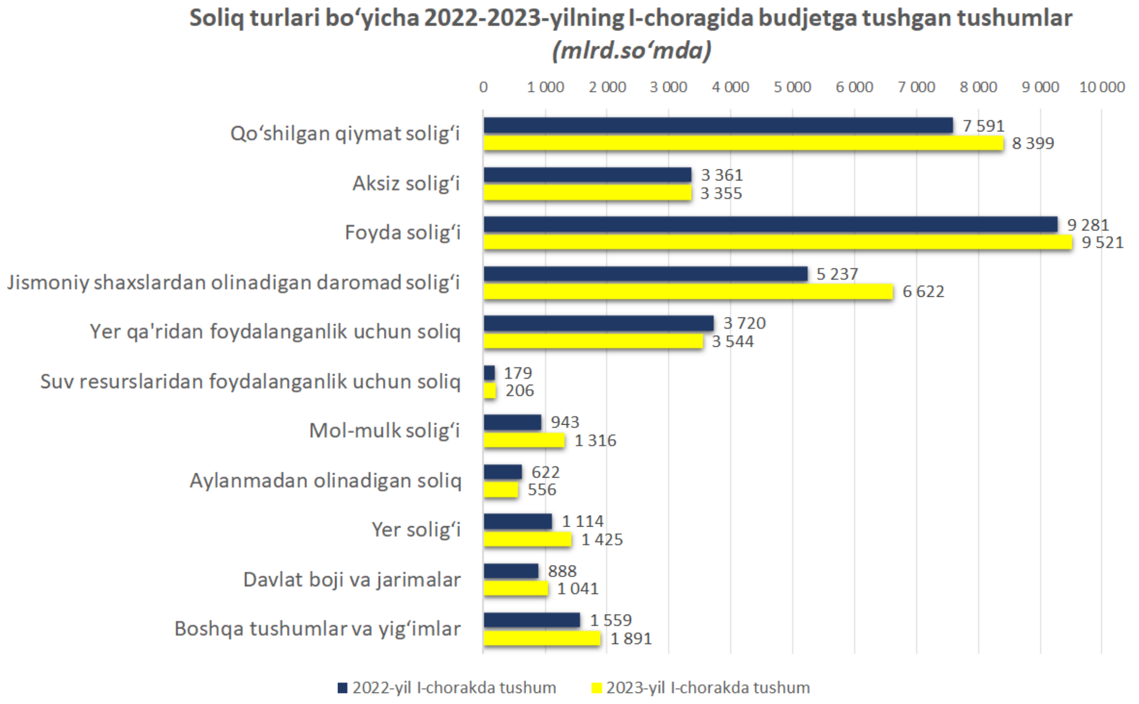

[1] O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi huzuridagi Soliq qo'mitasi

1-диаграмма солиқ турлари бўйича 2022-2023 йилнинг 1-чорагида тушган тушмлар[2]

1-диаграммада ҳар битта солиқ тури бўйича давлатга тушган тушмлар кўрсатилган бундан келиб чиққан холатда мол-мулк солиқи 373 млрд сўмга ўсиш бўлган

Мол-мулк солиғи аудитининг республикамиз Солиқ кодексида ҳамда Президентимиз фармонлари ва қарорлари билан тасдиқланган бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган тартиб-қоидаларга риоя қилинганликни, шунингдек ушбу солиқга доир кўрсаткичларни ҳисоб ва ҳисоботда тўғри акс эттирилганлигини текшириш ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси –Т.: «Норма» 2020.
2. Ўзбекистон Республикаси бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартлари– Т.: «Норма» 2010.
3. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари
4. Уразов К.Б. Молиявий ҳисоб ва ҳисобот. Ўқув қўлланма.–Т.: «ИРНМУ» 2020.
5. С.Н.Тошназаров. Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари. –Т.: «ИҚТИСОД-МОЛИЯ» 2019.
6. А.В.Ваҳобов, А.С.Жўраев. Солиқлар ва солиққа тортиш.олий ўқув юртлари талабалари учун дарслик. ТМИ. 2009.
7. Д.Д.Пашаходжаева. Фойда солиғи бўйича кечиктирилган солиқ активлари ҳисобини халқаро интеграциялашуви шароитида такомиллаштириш. Мақола.2022.
8.Пўлатов, Х. Ў., & Абдугаппаров, Ш. А. (2022). БУХГАЛТЕРИЯ ХИСОБИНИНГ ХАЛҚАРО СТАНДАРТИДА ФОЙДА СОЛИҒИНИНГ ХИСОБЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОСЛИГИ. *Экономика и социум*, (5-1 (96)), 593-596.
9.Пўлатов, Х. Ў., & Абдурасулов, Ж. А. (2022). ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ХИСОБНИ АЙРИМ МАСАЛЛАРИ. *Экономика и социум*, (5-2 (92)), 679-682.
10.Пўлатов, Х. Ў. (2021). УЛГУРЖИ САВДО КОРХОНАЛАРИДА БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ. *Экономика и социум*, (4-2 (83)), 318-323.
11.Пўлатов, Х. Ў. (2021). ТУРЛИ ФАОЛИЯТ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ КОРХОНАЛАРДА ТОВАР АЙЛАНМАСИ ҲИСОБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. *Экономика и социум*, (5-2 (84)), 186-189.